

Medborgaranspråk på att inte skräpa ner

av Bengt-Åke Wennberg

Ledaren i GP den 10 april 2012 har rubriken

Skräpet kräver delad städnota – marint avfall är ett internationellt miljöhot, ingen lokal renhållningsfråga. Tänk om, Lena Ek!

Huvudbudskapet i ledaren är att

Det marina avfallet är ett växande miljöproblem. Därför bör avfallshanteringen inte vara beroende av kortsiktiga lokala samverkansprojekt utan kräver en långsiktig hantering och finansiering ... staten måste genom berörda myndigheter spela en betydligt mer aktiv roll och ta sin del av ansvaret.

Skribenten värnar om de kustnära kommunernas ekonomi. Budskapet är att staten bör skjuta till pengar.

Ledaren formulerar utan tvekan ett medborgaranspråk. Skribenten sätter sig i statens ställe och tänker ut hur staten skall/borde handla. Detta

är en vanlig språklig form för medborgaranspråk. Men nyttar den till något i vår moderna tid?

Chansen att berörda myndigheter, när pengarna är knappa och alla håller hårt i pungen, kommer att ta det ansvar ledaren talar om är minimal. Anspråket låter bra men är meningslöst. Jag vill därför karaktärisera inlägget som en skrappost i – eller kanske ännu värre, en förgiftning av – den offentliga debatten. Jag skall senare i bloggen återkomma med mina argument för detta.

Ja, Du läste rätt. Också den offentliga debatten kan skräpas ner. Precis som vi alla har ansvar för att inte slänga skräp i havet så har de som deltar i den offentliga debatten ansvar för att hålla den så ren och klagörande som möjligt. Att presentera populistiska anspråk som aldrig kan realiseras är att göra sig viktig och spela för galleriet. Då hindrar man en konstruktiv debatt och skräpar ner. Så här skriver Aristoteles:

"Det är uppenbart varför människan är ett samhällsdjur (politikon zoon) i större mån än vilket bi eller vilka flockdjur som helst: ... bland alla djur är det endast människan som besitter ordförmåga (lógos). ... lógos är till för att uppenbara det nyttiga och det skadliga, liksom det rättfärdiga och det orättfärdiga, och det är, i jämförelse med alla andra djur, människans attribut att endast hon äger kännedom om det goda och det onda, det rättvisa och det orättvisa osv."

Vi är alla ansvariga för att bidra till en djupare förståelse av det samhälle vi är medlemmar i. Först då kan vi ta ställning till vårt eget personliga ansvar i det, vare sig vi är allmänhet, båtfolk, kommunalpolitiker eller regering. Jag menar att problemet med GP:s ledare inte är att den i första hand presenterar en orealistisk lösning. Problemet är att den förstärker och leder in samhällsdiskussionen i ett improduktivt spår. Den förstärker en syn på samhället och staten som blir allt mer föråldrad. För att belysa denna ståndpunkt behövs en liten omväg kring språket och språkets roll.

Vi använder språket för att förstå världen men vi kan inte tala om språket utan att använda språket. Vi kan inte tänka på hur vi tänker utan att just tänka. Det är som att gripa en hand med samma hand, eller lyfta sig själv i håret. Detta gör att vi hamnar i en existentiell paradox. Vi måste erkänna att den arkimediska, externa fasta punkten helt saknas. Det

finns ingen absolut och yttre stödpoint för kunskap i den mänskliga tillvaron.

Vi måste därför alltid i alla resonemang utgå från något som är *förgivettaget*. Detta medför en kris för hela vårt sanningsbegrepp. Det vi tänker på eller talar om relaterar alltid till en subjektiv och förgivettagen synvinkel. Vi ser inte någonting i sig utan vi ser någonting *som* någonting.

GP-ledaren tar den hierarkiska samhällsstrukturen för given. Det är dom där uppe som skall lösa problemen för oss här nere. Eftersom allt färre av oss tror på denna beskrivning av samhället så blir denna typ av utsagor och förslag allt mindre relevanta. Detta blir allt tydligare om vi koncentrerar oss på problemets art – nedskräpningen. Det är ju helt klart att detta uppstår genom medborgarnas eget handlande. Skall detta problem lindras måste detta ske genom att medborgarna förändrar sitt agerande. Detta är det korrekta och rimliga medborgaranspråket. Problemet är förstås hur detta skall gå till och vilka argument som är giltiga för att en sådan omsvängning skall kunna inträffa. Det borde diskuteras.

Nedskräpning legitimeras genom att någon städar upp och att man betalar för det. Ju mer denna aktivitet ingår i den kommersiella sfären desto större anledning har man att slänga sitt skräp. Därför stödjer inte ledarens argumentation en konstruktiv utveckling av frågan.

Argumentet att man skall låta bli att skräpa ner för att kommunerna efter kusten inte skall få så stora kostnader är också tunt. Det är osannolikt att båtfolket som numera kommer från helt andra kommuner och geografiska lokaliteter skulle imponeras av detta.

Förgiftningen av den marina miljö som vi alla, som bor på jorden är beroende av, skulle i så fall vara en mer relevant argumentation. Den skulle kunna ingå i formuleringen i ett medborgaranspråk, men erfarenheten säger att denna argumentation ligger allt för långt från den enskilda människans verklighet för att få effekt.

Nå inte vet jag. Jag vet bara att en helt annan "politisk" diskussion fordras för att komma till rätta med problemet. Det är den som borde uppammas och föras. En sak är emellertid säker. Att gå med på att staten skall skynda till och betala för allas vår nedskräpning är absolut inte åt det håll vi skall vandra.